

של"ה פרשת קורח – תורה אור אות א'

בבא קמא קי

עניין: כלל ופרט וכלל וברית מלח

רבינו בחיי ויקרא ב, יג

אמרו במדרש מים התחתונים נקראו מים בוכים, ולמה נקראו מים בוכים, כי בשעה שחלק הקב"ה את המים נתן אלו למעלה ואלו למטה התחילו מים התחתונים בוכים, וזהו שכתוב (איוב כח) מבכי נהרות חבש. אמר רבי אבא בבבא נפרשו המים התחתונים מן העליונים, אמרו אוי לנו שלא זכינו לעלות למעלה להיות קרובים ליוצרנו, מה עשו העיזו פניהם ובקעו תהומות ובקשו לעלות, עד שגער בהן הקב"ה, שנאמר (ישעיה מג) הנותן בים דרך ובמים עזים נתיבה, גוער בים ויבשהו (נחום א), אמר להם הקב"ה הואיל ולכבודי עשיתן כל כך אין להן רשות למים העליונים לומר שירה עד שיטלו רשות מכם, שנאמר (תהלים צג) מקולות מים רבים אדירים משברי ים, ומה הם אומרים אדיר במרום ה', ולא עוד אלא שעתידין אתם ליקרב על גבי המזבח במלח ונסוך המים. ועוד דרשו במקום

והדור שקבלו את התורה הם היו ששים רבוא הנשמות, ואח"כ הדורות הבאות אחריהם הם כולם ענפים מהם. והנה יש לכאורה קושיא חזקה, שבט לוי שהוא שבט הנבחר המקודש, מאין היו נשמותיהן, מאחר שכבר נטלו ישראל הששים רבוא נשמות שהם ששים רבוא אותיות התורה.

דע כי מדה הראשונה מ"ג מדות שהתורה נדרשת בהן, הוא כלל ופרט, ואמרו (מסדמין מה"ט): אין בכלל אלא מה שבפרט. וכבר נודע אלו י"ג מדות התורה נדרשת בהן בנגלה ובנסתר, שהן מדות של הקב"ה שאינם כמדת בשר ודם. וכל המציאות רוחני וגופני הוא כלל ופרט, ואין בכלל אלא מה שבפרט, רק בפרט הוא נגלה ובכלל הוא בנסתר. וכבר אמרו בענין מעשה בראשית אפילו בבריאה הגופנית, הכל היה בכלל, כי כל הנבראים נבראו ביום הראשון ואח"כ יצאו למיניהם דבר יום ביומו, כמו שכתב רש"י בפרשת בראשית. והפילוסופים קראו מציאות הראשון היולי, וממנו נמשכו היסודות ופרטיהן. כן הוא למעלה בסוד הרוחניות העולה, העילה היא כלל, והעלולים ממנו פרטיים. עד שתאמר, סיבת כל הסיבות עילת כל העילות הוא כלל האמיתי הכולל הכל, והוא היוה הכל הם הפרטיים. כן הענין באותיות התורה שהם ששים רבוא, הם הפרט מהכלל, כי הכלל מאלו ששים רבוא הם כ"ב אותיות התורה, כי לא תמצא שום אות בששים רבוא כי אם אות מאותיות כ"ב. ואלו כ"ב אותיות הם יוצאים מכלל שעל גביהם דהיינו אות א', כי האותיות יוצאות מן ה'א', וחוזרת אל ה'א' בסוד אלף. כיצד, א"ב ג"ד ה"ו ז"ח ט"י כ"ל מ"נ ס"ע פ"צ ק"ר ש"ת, אח"כ אותיות מנצפ"ך, חמש מאות, ס' שש מאות, נ' שבע מאות, פ' שמונה מאות, ק' תשע מאות, אח"כ חזור ל'א' ונעשה אלף. וכמו שה'א' יחידי ביחידות, כן אלף יחידי באלפים, נמצא 'א' כלל האותיות, וכל אות כלולה מכל האותיות. על כן היו הלויים כ"ב אלף, כי הם כלל הששים רבוא. ונקוד על אהרן שלא היה במנין הלויים כמו שכתב רש"י בפרשת במדבר,

כי הוא היה כלל הלויים בסוד אלף. והענין קרוב למה שכתבתי בפרשיות הקודמות, כי ישראל בסוד נפש, ולויים בסוד רוח, והכהן בסוד הנשמה. וזהו בפרשה זו מעשר ללויים, ומעשר מן המעשר לכהנים, בסוד אי"ק בכ"ר, כי אז מגיע אחד ממאה לכהן בסוד הנשמה כמו שכתבתי בפרשיות דלעיל.

ושמירת המקדש היה מסור ללויים מבחוץ, והשמירה מבפנים היה מסור להכהנים. ולא יעבור זר במקדש, כי העלול לא יתחלף בעילה, כי אין זה מקומו. וגם העילה לא תרד למקום העלול, כי אין זה כבודו רק חוץ למקומו. כי יש שני ענייני חוץ למקומו, הא' שלא יצא חוצה, והב' שלא יכנס לפני ולפנים. רק מקומן אל תנת. וזהו סוד שלא יתעסקו הכהנים בעבודת הלויים ולא הלויים בעבודת הכהנים. והכהנים הם החשובים והם הבכורים בכור לשון גדולה כמו שנאמר: אף אני בכור אתנהו, ולכן ניתן להם בכור בהמה. גם פדיון בכור אדם, והלויים פדו בכורי ישראל כפי מניינם. הכלל העולה, סוד הכלל ופרט הוא סוד עילה ועלול, ואסור להחליפן. ובסוף פרק הגזול קמא (ק"ג) ובמסכת חולין פרק הזרוע (ק"ה) תניא, עשרים וארבע מתנות כהונה נתנו לאהרן ולבניו, וכולן נתנו בכלל ופרט, וברית מלח, כל המקיימן כאלו מקיים כלל ופרט וברית מלח כו'. וכבר ביארתי סוד כלל ופרט, והיא כ"ד מתנות כנגד כ"ד ספרים, כי כבר ביארתי שהתורה כולה היא נשמת ישראל, רק שתורת משה ששים רבוא אותיות הכלל, וכ"ד ספרים הם הפרט. וברית מלח הוא מדת השלום שהיה באהרן, כי היה רודף שלום. וכבר נודע כי המים התחתונים התרעמו שירדו מהעליונים, וכדי לפייסם צוה הקב"ה ליקח מהם מים לנסך בחג. וגם על כל קרבנך תקריב מלח, שהוא מים, הרי מלח הוא ברית עולם. והתורה דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום, על כן הכהנים והלויים עליהם נאמר (דברים לג): יורו משפטיך ליעקב ותורתך לישראל.

והנה קרח חלק על הלויים ועל הכהונה, נתקנא בנשיאות אליצפן בן עוזיאל שהוא לוי,